

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Дипломна робота

на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»

**Когнітивно-прагматичні особливості okazіональних
епітетних конструкцій у прозі Дж. Фаулза**

Виконав:

студент VI курсу 62 групи
напряму підготовки: 020303 Філологія
спеціальності: 8.02030302 Мова і
література (англійська)*.

Байба Роман Миколайович

Науковий керівник:

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри англійської мови

Онопрієнко Тетяна Миколаївна

Житомир – 2014

ЗМІСТ

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ЛІНГВІСТИЧНИЙ СТАТУС ОКАЗІОНАЛЬНИХ ЕПІТЕТНИХ КОНСТРУКЦІЙ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	11
1.1. Основні аспекти теорії okazіональності.....	11
1.1.1. Прагматичний аспект.....	17
1.1.2. Ономасіологічний аспект	20
1.1.3. Когнітивний аспект.....	22
1.2. Типи okazіоналізмів та їх класифікація.....	26
1.3. Тропеїчний статус епітета.....	30
1.4. Проблема визначення okazіональної епітетної конструкції.....	41
1.5. Словотворчі моделі okazіональних епітетів	44
Висновки до Розділу 1.....	51
РОЗДІЛ 2. КОГНІТИВНО-ПРАГМАТИЧНІ ЗАСАДИ СТВОРЕННЯ ОКАЗІОНАЛЬНИХ ЕПІТЕТНИХ КОНСТРУКЦІЙ У ПРОЗІ ДЖ. ФАУЛЗА...54	54
2.1. Ідіостилістичні особливості авторського мовомислення Дж. Фаулза.....	54
2.2. Когнітивні моделі okazіональних епітетних конструкцій за структурою.....	58
2.2.1. Прості епітети.....	60
2.2.2. Складні епітети.....	62
2.2.3. Фразові епітети.....	72
2.3. Роль okazіональних епітетних конструкцій у реалізації домінантних образних парадигм у прозі Джона Фаулза.....	83
2.3.1. Характерологічні образні парадигми.....	86
2.3.2. Образна парадигма «світ-мистецтво».....	92
2.3.2.1. Алюзивні та інтермедіальні образні парадигми.....	93
2.3.2.2. Образна парадигма «світ-текст».....	97
Висновки до Розділу 2.....	100
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	103
РЕЗЮМЕ.....	108
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	113

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

A – Adjective

Adv. – Adverb

Conj. – Conjunction

E – Epithet

Ger. – Gerund

N – Noun

N_{ab.} – Noun-abstract notion

N_{lb.} – Noun-living being

N_{nat.} – Noun-natural phenomenon

N_{th.} – Noun-thing

N₁ – суб'єкт порівняння

N₂ – об'єкт порівняння

Ord.Num. – Ordinal Numeral

PI – Present Participle

PII – Past Participle

Pr. – Pronoun

Prep. – Preposition

V – Verb

V_{inf.} – Infinitive

ВСТУП

Проблема адекватного розуміння художньої літератури є однією з нагальних проблем філологічної науки. Розуміння художнього твору означає встановлення зв'язку між формами, які обирає автор, та ідеєю твору, а отже, правильне розуміння та інтерпретування авторської лексики. Одним із найважливіших питань сучасної лінгвістики є вивчення індивідуально-авторських новотворів – позасистемних мовленнєвих явищ. Поетичне мовлення та проза є джерелом різноманітних мовних інновацій, сферами, в яких виразно розкриваються системні й функціональні можливості мови. Індивідуально-авторські новотвори в сучасному поетичному мовленні та прозі посідають помітне місце і вимагають детального аналізу.

Лінгвістичні розвідки багатьох вітчизняних та зарубіжних мовознавців були спрямовані на вивчення оказіональних слів та словосполучень з точки зору теорії номінації (А.А. Уфимцева [32], Б.А. Серебренніков [32]); словотвору (Е.А. Земська [25], І.В. Арнольд [5], Л. Вауер [72] та ін.); неології (А.Г. Ликов [34], Е.А. Ханпіра [64], Е.А. Земська [25], М.С. Ретунська [50], С.Ж. Нухов [41] та ін.); когнітивної лінгвістики (Н.Н. Болдирєв [67], М.В. Нікітін [68] та ін.); когнітивної ономаціології (J. Grzegza [77]); лінгвістичної прагматики (І.П. Сусов [57], А.Г. Гурочкіна [57] та ін.); теорії концептуальної інтеграції (G. Fauconnier [74], M. Turner [74, 80]); психолінгвістики (Б.А. Серебренніков [32]). Пильна увага до особливостей авторської художньої мови приділяється в основоположних працях А.А. Потебні, Л. В. Щерби, М.М. Бахтіна, В.В. Виноградова [13] та ін.

Незважаючи на численну кількість праць, присвячених дослідженню оказіональних новоутворень, зокрема оказіональних епітетів (В.Я. Задорнова, Л. В. Полубіченко, Т.М. Онопрієнко [43, 44, 45]), деякі проблеми ще не одержали належного висвітлення. Досі не вироблено чітких критеріїв розмежування інновацій індивідуального мовлення, до яких належать оказіональні епітетні конструкції. Не зазнали всебічного висвітлення функції

оказіональних слів та словосполучень у прозовому мовленні. Поза увагою дослідників залишились авторські епітети в художніх текстах, зокрема їх семантика, словотвір, когнітивно-прагматичні особливості функціонування, роль оказіональних новоутворень у реконструкції художньої свідомості автора. Отже, необхідність комплексного дослідження оказіональних епітетних конструкцій у прозовому дискурсі Дж. Фаулза визначило вибір цього дослідження.

Аналіз виразних засобів поетичної мови є доцільним і повноцінним, якщо він проводиться не на конгломераті розрізнених прикладів з творів різних авторів, а в руслі визначення параметрів індивідуального стилю конкретного автора. Дана дипломна робота присвячена когнітивно-прагматичному аналізу оказіональних епітетних конструкцій в прозі англійського письменника-романіста Джона Фаулза.

Актуальність даного дослідження визначається зростаючим інтересом сучасної лінгвістики до аналізу актів мовної номінації, які відображають гносеологічну активність свідомості людини, креативне начало діяльності в усіх сферах життя і в мові зокрема. Актуальним видається розгляд когнітивних і прагматичних особливостей утворення та функціонування оказіональних епітетних конструкцій, які визначають їх статус у сучасній англійській мові і дозволяють уточнити передумови і причини їх появи у художній мові. Не менш актуальним є вивчення ролі оказіональних епітетних конструкцій як засобів авторського самовираження, що виступають своєрідними формами зв'язку з читачем, допомагають авторові реалізувати свій прагматичний намір.

Об'єктом дослідження є оказіональні епітетні конструкції в прозі англійського письменника другої половини ХХ ст. Джона Фаулза (на матеріалі романів «Колекціонер», «Жінка французького лейтенанта» та «Маг»).

Предметом дослідження є когнітивно-прагматичні засади створення оказіональних епітетних конструкцій, які визначають їх природу, специфіку і характер функціонування у прозі Дж. Фаулза.

Метою дослідження є ідентифікація та визначення когнітивно-прагматичних особливостей оказіональних епітетних конструкцій у прозі Дж. Фаулза на матеріалі романів «Колекціонер», «Жінка французького лейтенанта» та «Маг».

Для досягнення поставленої мети в роботі вирішуються наступні завдання:

- розглянути специфіку оказіональної номінації з позицій когнітивно-ономасіологічного підходу, теорії концептуальної інтеграції, концептуальної деривації;
- уточнити наявні в лінгвістичній літературі критерії віднесення мовної одиниці до категорії оказіональних епітетів;
- виявити когнітивний механізм утворення оказіональної епітетної конструкції;
- систематизувати та описати основні когнітивні моделі оказіональних епітетних конструкцій за словотворчим способом у прозових творах Дж. Фаулза;
- визначити роль оказіональних епітетних конструкцій в реалізації домінантних образних парадигм у прозі Дж. Фаулза.

Матеріалом дослідження слугували приклади оказіональних епітетних конструкцій з романів відомого англійського романіста Дж. Фаулза «Колекціонер», «Жінка французького лейтенанта» та «Маг» загальним обсягом 691 сторінок.

В дослідженні застосовано **методи** когнітивного та функціонально-семантичного аналізу компонентів оказіональних епітетних конструкцій. Вивчення оказіональної епітетної конструкції проведено з широких філологічних позицій, із застосуванням лінгвістичного апарату. В дослідженні використано методи контрастивного аналізу, контекстуально-ситуативний метод, елементи кількісного та зіставного аналізу, компонентну та трансформаційну методик структурного аналізу.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що зроблено спробу інтерпретації оказіональних епітетних конструкцій з точки зору когнітивної специфіки оказіональної номінації в текстах прозових творів Дж. Фаулза, проведено комплексний аналіз та досліджено роль оказіональних епітетних конструкцій у реалізації домінантних образних парадигм, що дозволяє розглядати оказіональні епітетні конструкції як параметри авторського ідіостилю.

Теоретичне значення дослідження полягає в тому, що його основні положення поглиблюють знання про оказіональну епітетну конструкцію як індивідуально-авторський засіб. Когнітивно-прагматичний підхід до аналізу оказіональних епітетних конструкцій може бути використаний під час інтерпретації новоутворень різного характеру у інших типах дискурсу.

Практичне значення роботи полягає в можливості використовувати результати і матеріали дослідження у викладанні курсів лексикології, стилістики сучасної англійської мови, спецкурсів з когнітивної лінгвістики та прагмалінгвістики, інтерпретації художнього тексту, при написанні курсових та дипломних робіт.

Положення, які виносяться на захист:

1. З позицій когнітивно-ономасіологічного підходу, теорії концептуальної деривації і концептуальної інтеграції оказіональна номінація кваліфікується як ментальний процес, в основі якого закладено дві паралельно протікаючі і взаємозалежні операції: концептуальної інтеграції та категоризації, що проходять в режимі реального часу і під впливом і обмеженням когнітивно-прагматичних чинників.

2. Оказіональним епітетом слід вважати унікальну експресивну лексичну одиницю у стилістичній функції епітета, яка є відсутньою в мовній традиції, побудована за нормативними або унікальними словотворчими моделями, та навмисно створювана автором для функціонування в умовах конкретного контексту, яка представляє собою мовну репрезентацію гібридного ментального утворення, випадок оказіональної категоризації або

перекатегоризації. Оказіональний епітет може реалізуватися лише в контексті, в бінарному утворенні, яке пропонується назвати епітетною конструкцією. В епітетній конструкції один компонент (актуалізатор тропа) завжди вживається в прямому значенні, тоді як другий (ядро тропа) – в переносному значенні.

3. Обов'язковими складовими когнітивно-семантичного механізму утворення смислу okazіональних епітетів є: 1) вихідний простір 1 (реципієнт), що репрезентується мовною одиницею-реципієнтом, яка повністю експлікує початковий простір; 2) вихідний простір 2 (донор), що репрезентується лексемою при словоскладанні, афіксом при деривації; 3) бленд, який є результатом інтеграції вихідних просторів, має гібридну структуру, яка об'єднує ознаки різних категоріальних начал – просторів 1 і 2 (яка на семантичному рівні виникає в результаті перетину поля епітетів з полями інших тропів – метафори, метонімії, оксиморона, тощо); 4) смислоутворюючий оператор – атрибутивні синтаксичні зв'язки між компонентами okazіональної епітетної конструкції – означуваним і означальним.

4. У прозі Дж. Фаулза когнітивні моделі okazіональних епітетів відрізняються великою різноманітністю; значна їх частина являє собою складні та надслівні гібридні утворення, що відображає креативні здібності авторського мислення у створенні нових концептуальних структур в результаті різних операцій з наявним фондом концептуальних структур та свідчить про прагнення автора до зображення об'єктів і явищ дійсності як складних і багатогранних сутностей, які можуть характеризуватися внутрішнім протиріччям і неоднозначністю сприйняття.

5. Вся сукупність індивідуально-авторських okazіональних епітетних засобів в текстовому просторі Дж. Фаулза складає основу його образної системи. Найбільш ефективним методом її аналізу є метод образних парадигм, що дозволяє встановити набір семантичних інваріантів образних епітетних засобів, що характеризує особливості ідіостилю автора і дозволяє скласти уявлення про індивідуально-авторську картину світу.

6. В основі утворення домінантних образних парадигм авторського світосприйняття Дж. Фаулза лежить метафорична тріада «людина-природа-мистецтво», невід'ємними компонентами якої є переважно okazіональні епітети поля компаративності.

Апробація результатів дослідження здійснювалась на VI-ій Міжнародній науково-практичній конференції студентів, аспірантів та молодих науковців Житомирського державного університету імені Івана Франка 22 березня 2014 року, а також на Щорічній конференції студентів та магістрантів в Міжнародному гуманітарному університеті (м. Одеса) 16 травня 2014 року. Деякі положення та результати дослідження висвітлені у статтях «Когнітивні моделі okazіональних епітетів у прозі Дж. Фаулза» та «Роль епітетних конструкцій у відтворенні авторського світосприйняття у прозі Дж. Фаулза», що ввійшли до збірок матеріалів згаданих вище наукових конференцій. Крім того, апробація наукового дослідження здійснювалась на засіданні кафедри англійської мови ННІ іноземної філології Житомирського державного університету імені Івана Франка 12 травня 2014 року.

Структура роботи. Дослідження складається із вступу, двох розділів та висновків до кожного з них, загальних висновків, списку опрацьованих джерел та літератури. У вступі обґрунтовується актуальність теми дослідження, формулюються його мета, завдання, об'єкт та предмет. Подається перелік використаних методів дослідження, вказується матеріал дослідження, визначаються теоретична та практична значущість роботи, а також її новизна. До вступу включені положення, що виносяться на захист та структура роботи. Результати наукового дослідження пройшли апробацію, що зазначається у вступі. Перший розділ нашої роботи присвячено дослідженню основних аспектів теорії okazіональності (прагматичних та ономасіологічних аспектів), розглянуто типи okazіоналізмів та їх класифікації, досліджено трохеїчний статус епітета, визначено поняття okazіональної епітетної конструкції та систематизовано словотворчі моделі даних конструкцій. В другому розділі нашої роботи досліджуються основні когнітивно-прагматичні засади створення

оказіональних епітетних конструкцій у прозі Дж. Фаулза, розглянуто ідіостилістичні особливості авторського мовомислення автора, описано когнітивні моделі оказіональних епітетних конструкцій за структурою, а саме: прості епітети, складні епітети та фразові епітети; визначено роль оказіональних епітетних конструкцій в реалізації домінантних структурних парадигм у прозі Дж. Фаулза, а саме в реалізації характерологічних, алюзивних та інтермедіальних образних парадигм. У висновках узагальнюються результати магістерського дослідження. Загальний обсяг роботи – 119 сторінок.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Вивчення та моделювання механізмів мовленнєвої та розумової діяльності людини, які забезпечують породження і розуміння нових слів, а також поповнення мовної системи новими словами, є одним із пріоритетних завдань сучасного мовознавства.

У дипломній роботі були досліджені процеси оказіональної номінації у прозових творах Джона Фаулза з метою виявлення когнітивно-прагматичних підстав формування оказіональних епітетних конструкцій. У процесі дослідження ми спиралися на сучасні концепції когнітивної ономасіології, концепції концептуальної деривації, концептуальної інтеграції, а також на роботи з прагмалінгвістики і стилістики художнього тексту.

На основі комплексного підходу до аналізу категорії «оказіональний епітет» пропонується наступне визначення оказіонального епітета, яке орієнтоване на цілі і завдання дослідження оказіональної лексики в художньому мовленні: Оказіональний епітет – це унікальна експресивна лексична одиниця у стилістичній функції епітета, відсутня в мовній традиції, побудована за нормативними або унікальними словотворчими моделями, навмисно створювана автором для функціонування в умовах конкретного контексту і представляє собою мовну репрезентацію гібридного ментального простору, випадок оказіональної категоризації, або перекатегоризації.

Семантична транспозиція відбувається в межах одного слова (гібридного ментального утворення), однак, оказіональний епітет може реалізуватися лише в контексті, в бінарному утворенні, яке пропонується назвати епітетною конструкцією. В епітетній конструкції один компонент (актуалізатор тропа) завжди вживається в прямому значенні, тоді як другий (ядро тропа) – в переносному значенні.

Серед оказіональних епітетів, гібридних утворень, що виникають в результаті перетину поля епітетів з полями інших тропів, слід розрізняти: метафоричні, компаративні (прямі і непрямі), літотні/гіперболічні, метонімічні, перифразні, оксиморони та іронічні епітети. У термінах словотвору епітети поділяються на прості, похідні та складно-похідні слова, а також можуть являти собою інтегровані у складні слова словосполучення і речення різних типів.

В основі утворення оказіоналізмів лежить теорія концептуальної інтеграції Ж. Фоконьє і М. Тернера. Під концептуальною інтеграцією вчені розуміють базову когнітивну операцію, яка здійснюється за певною схемою на різних рівнях абстракції і має чітку структуру, яка включає в себе вихідні простори (input spaces), загальні простори (generic spaces) і змішаний простір (blended spaces) або бленд (blend). Всі три перераховані компоненти являють собою ментальний простір.

Обов'язковими складовими когнітивно-семантичного механізму утворення смислу оказіональних епітетів є: 1) вихідний простір 1 (реципієнт), що репрезентується мовною одиницею-реципієнтом, яка повністю експлікує початковий простір; 2) вихідний простір 2 (донор), що репрезентується лексемою при словоскладанні, афіксом при деривації; 3) бленд, який є результатом інтеграції вихідних просторів, має гібридну структуру, яка об'єднує ознаки різних категоріальних начал – просторів 1 і 2 (яка на семантичному рівні виникає в результаті перетину поля епітетів з полями інших тропів – метафори, метонімії, оксиморона, тощо); 4) смислоутворюючий оператор – атрибутивні синтаксичні зв'язки між компонентами оказіональної епітетної конструкції – означуваним і означальним.

У результаті проведеного дослідження із застосуванням теорії концептуальної інтеграції була виведені когнітивні моделі для основних способів okazіонального створення епітетів у прозі Джона Фаулза. В текстовому просторі романів Дж. Фаулза представлені всі структурні типи епітетів, вони відрізняються високим ступенем okazіональності та свідчать про неабиякий креативний потенціал автора, його особливу систему образності та специфіку мовомислення. Прості okazіональні епітети найчастіше виражаються прикметниками, дієприкметниками та прислівниками. Складні епітети в прозових творах Дж. Фаулза відрізняються великим числом різноманітних структурних моделей. Ці структурні моделі істотно відрізняються за ступенем продуктивності й за кількістю репрезентованих семантичних класів складних епітетів. Найбільш поширеними є компаративні та метафоричні епітети, які можуть бути представлені більшістю структурних моделей. Так, модель **N+-like**, в найвищому ступені частотна і продуктивна, представляє лише один клас складних епітетів, тоді як менш частотні і продуктивні моделі **Adj+Adj** і **Adj+PII** можуть представляти, відповідно, шість і п'ять класів складних епітетів.

Однією з характерних особливостей okazіонального словотворення Дж. Фаулза є багатоконпонентне (фразове) словотворення. Цей спосіб являє собою поєднання кількох (трьох і більше) базових морфем на основі процесу універбації, тобто переведення синтаксичних конструкцій до рангу складного слова. Твірною основою служить готова синтаксична конструкція – словосполучення або речення – з притаманними їм синтаксичними зв'язками та відносинами, які визначаються наявністю елементів зовнішнього синтаксису: прийменників, сполучників, порядку слів. У результаті лексикалізації синтаксичної одиниці зв'язки між її компонентами втрачають актуальність як граматичні показники, але впливають на семантику похідного слова. Більшість складних слів синтаксичного типу у прозі Дж. Фаулза не реєструється словниками і є okazіональними утвореннями, що вживаються зі стилістичною метою для надання мові образності і новизни. Серед трикомпонентних епітетів

за чисельністю перше місце займають моделі з сполучником у центрі структури: **N+Conj+N**, **Adj+Conj+N**, **N+Conj+Adj**, прийменником: **N+Prep+N** та прикметником: **Adj+Adj+Adj**, **Adj+Adj+N** у центрі структури. Серед багатокomпонентних епітетів найбільш поширеними є моделі **N+Prep+Adj+N**, **Adj+Prep+Ger+Adj**. В оказіональні надслівні епітети можуть також інтегруватись комунікативні одиниці мовлення – речення різних типів.

Серед досліджень, присвячених парадигматиці та систематизації образних засобів, найбільш відомим і широко використовуваним в практиці вивчення ідіостилю є розроблена Н.В. Павлович теорія образних парадигм. Ця теорія дозволила узагальнити особливості функціонування оказіональних епітетних конструкцій як провідних образних засобів у текстовому просторі Дж. Фаулза. Вона також дозволила, по-перше, показати, як поєднуються в творах автора традиції та новаторство, по-друге, встановити наскрізні образні парадигми у прозі автора, по-третє, простежити динаміку їх використання і, відповідно, визначити способи поновлення стійких образів.

Саме семантична структура оказіональних епітетних конструкцій та реалізація певних образних парадигм є безпосереднім відображенням авторської інтенції, яка виявляється в конкретних текстах і пов'язана з відбором і розміщенням тропеїчних елементів в лінійній структурі тексту.

Оказіональні епітетні конструкції відіграють провідну роль в реалізації доміантних образних парадигм автора, які мотивовані провідними темами та ідеями його творчості: парадигми «світ-текст», «світ-мистецтво» та характерологічні образні парадигми. В реалізації даних парадигм беруть участь оказіональні епітетні конструкції, утворені за всіма когнітивними моделями. Розглянуті в даному розділі образні парадигми дозволяють побачити характерний для індивідуально-авторської поетичної моделі світу Дж. Фаулза взаємозв'язок парадигм «людина-природа», «людина-мистецтво», «природа-мистецтво».

Різноманітні варіанти їх реалізації відображають своєрідність світосприйняття Дж. Фаулза (світ є триєдність людини, природи і мистецтва) і

дозволяють читачам осягнути філософський і психологічний сенс його творчості, в якій вгадується зв'язок з традиціями Ренесансу і французької літератури. Багато в чому завдяки саме цим образним парадигмам творчість Дж. Фаулза носить інтертекстуальний характер, органічно вписуючись в контекст світової художньої культури.

Отримані в ході роботи висновки можуть послужити базою для подальшого дослідження. Інтерес представляє, зокрема, вивчення випадків використання оказіональних образних засобів при описі індивідуальних стилів інших поетів і письменників, що дозволить, по-перше, показати, як поєднуються в літературних творах традиції та новаторство, по-друге, встановити наскрізні образні парадигми у творчості того чи іншого автора, по-третє, простежити динаміку їх використання і, відповідно, виявити основні напрямки еволюції індивідуального стилю.

У цілому ж когнітивно-прагматичний потенціал оказіональних епітетних конструкцій Дж. Фаулза настільки оригінальний і багатоплановий, що всебічне його вивчення є можливим у більш розгорнутому дослідженні.

RESUME

Roman Baiba. Cognitive and Pragmatic Features of Occasional Epithet Constructions in J. Fowles' Prose

The diploma paper submitted for the defence focuses on cognitive and pragmatic features of occasional epithet constructions in J. Fowles' prose on the basis of the novels "The French Lieutenant's Woman", "The Collector" and "The Magus".

Adequate understanding of literature is one of the urgent problems of philology. To understand a work of art means to communicate between forms chosen by an author, and the idea of the work. One of the most important issues of modern linguistics is the study of the author's individual vocabulary - exogenous speech phenomena. Poetic speech and prose are the sources of different linguistic innovations, the areas in which the system and functional nature of the language clearly reveals. Individual author's new formations in modern poetry and prose speech occupy a prominent place and require detailed analysis.

Linguistic studies of many domestic and foreign linguists have focused on occasional words and phrases in terms of nomination theory (A.A. Ufimtseva, B.A. Serebrennikov ; derivation (E.A. Zemskaya, I.V. Arnold, L. Bauer, and others.) neology (A.G. Lykov, E.A. Hanpira, E.A. Zemskaya, M.S. Retunskaya, S.Zh. Nuhov, and others), cognitive linguistics (N.N. Boldyrev, N.V. Nikitin and others); cognitive onomasiology (J. Grzega); linguistic pragmatics (I.P. Susov, A.G. Hurochkina and others); conceptual integration theory (G. Fauconnier, M. Turner); psycholinguistics (B.A. Serebrennikov). Special attention to the peculiarities of the author's artistic language is paid in the fundamental works of A.A. Potebnia, L.V. Scherba, M.N. Bakhtin, V.V. Vinogradov and others.

Despite the variety of papers devoted to the study of occasional constructions, including occasional epithets (V.Y. Zadornov, L.V. Polubichenko, T.N. Onopriyenko), some issues have not been researched adequately. There are no clear criteria for differentiation of the author's individual speech, which includes occasional epithet constructions. Researchers have left unattended the author's epithets, including their semantics, word formation, cognitive and pragmatic features of functioning, and their role in the reconstruction of occasional formations. Hence, the need for a comprehensive study of occasional epithet constructions in John Fowles' prose determined the choice of this study.

The topicality of this paper is determined by the growing interest of modern linguistics to the analysis to the analysis of acts of linguistic nomination, which represent gnoseological activity of the human consciousness, creative activities beginning in all spheres of life and language in particular. The analysis of the cognitive and pragmatic features of the formation and functioning of occasional epithet structures that define their status in modern English and help to clarify the background and causes of their appearance in the artistic language remains topical. Equally important is the research of the role of occasional epithet constructions as means of expression that are the peculiar forms of communication with the reader, helping authors to realize their pragmatic intention.

The object of the research is occasional epithet constructions in the prose of the English novelist of the late twentieth century John Fowles (based on the novels "The Collector," "The French Lieutenant's Woman" and "The Magus").

The subject of the research is the cognitive and pragmatic principles for creating occasional epithet constructions that define their nature, specific character and functioning in J. Fowles' prose (on the basis of the novels "The Collector", "The French Lieutenant's Woman" and "The Magus").

The aim of the research is to identify and detect cognitive and pragmatic features of occasional epithet structures in J. Fowles' prose on the basis of the novels "The Collector", "The French Lieutenant's Woman" and "The Magus".

To achieve the aim set the following tasks were formulated:

- to study the specific character of occasional nomination on the basis of onomasiological cognitive approach, the theory of conceptual integration and conceptual derivation;
- to specify the existing criteria for including linguistic units in the category of occasional epithets;
- to identify the cognitive mechanism of forming occasional epithet constructions;
- to systematize and describe basic cognitive models of occasional epithet constructions in John Fowles' prose;
- to analyze the role of occasional epithet constructions in the realization of the dominant imagery paradigms in John Fowles' prose.

The scientific novelty of the research is the attempt to interpret occasional epithet structures in terms of the cognitive nature of occasional nomination in literary texts of John Fowles' prose writings; a comprehensive analysis of the role of occasional epithet structures in the realization of the dominant imagery paradigms is done, which helps consider the occasional epithet structures as parameters of the author's idiosyncrasy.

The theoretical value of the research lies in the fact that its main theses can deepen knowledge about occasional epithet structures as author's individual language

means. The cognitive and pragmatic approach to the analysis of occasional epithet structures can be used in the interpretation of occasionalisms of different nature in other types of discourse.

The practical value of the research lies in the ability to use its results and materials in teaching courses of lexicology, stylistics of the English language, cognitive linguistics and pragmalinguistics, text interpretation, in writing course and diploma papers.

Structurally the research consists of the introduction, two main parts, conclusions to each part, general conclusions and the list of used literature.

Chapter One, “The Linguistic Status of Occasional Epithet Constructions in the English Language”, is devoted to the study of the basic issues of the occasional nomination theory, its pragmatic and onomasiological aspects in particular; occasionalism types are studied, the occasional epithet construction is defined and word formation types of these constructions are analyzed.

Chapter Two, “Cognitive and Pragmatic Principles of Creating Occasional Epithet Constructions in John Fowles’ Prose” examines the basic cognitive and pragmatic principles of forming occasional epithet constructions in J. Fowles’ prose, idiosyncratic features of his manner of writing, cognitive models of occasional epithet constructions based on the structure type and the role of occasional epithet constructions in the realization of dominant imagery paradigms in John Fowles’ fiction.

In the course of the investigation the following **conclusions** were made:

1. According to the cognitive and onomasiological approach, the conceptual derivation and conceptual integration theories, occasional nomination is defined as a mental process, which is based on two parallel and interdependent operations: conceptual integration and categorization taking place in real time and under the influence and restriction of cognitive and pragmatic factors.

2. Occasional epithet should be considered as a unique expressive lexical unit in the stylistic function of epithet, which is absent in the language tradition, built by conventional or unique word-forming models, and deliberately created by an

author for functioning in a particular context, which is a language representation of the hybrid mental formation, a case of occasional categorization or recategorization. Occasional epithet can be realized only within a context, a binary formation, which is proposed to be called the epithet construction. In an epithet construction one component (the trope actualizer) is always used in its literal meaning, while the second component (the nucleus of the trope) is used in its figurative meaning.

3. In its most basic form, a conceptual integration network consists of four connected mental spaces: two partially matched input spaces, a generic space constituted by structure common to the inputs, and the blended space. Hence the main components of cognitive and semantic mechanism of the meaning formation of occasional epithets are: 1) input space 1 (recipient), which is represented by a linguistic unit recipient that fully explicates the generic space; 2) input space 2 (donor), which is represented by a lexeme in integration, affixes in derivation; 3) the blended space, which is a result of the integration of input spaces 1 and 2, has a hybrid structure which combines the features of different categorical bases – spaces 1 and 2 (which at the semantic level is the result of interlacing the field of epithet with the fields of other tropes – metaphor, metonymy, oxymoron, etc.); 4) the meaning-forming operator – attributive syntactic relations between the components of the occasional epithet construction.

4. In John Fowles' prose the cognitive models of occasional epithets have a great variety; the biggest part of them are complex hybrid formations, reflecting the author's creative thinking abilities to produce new conceptual structures as a result of various operations with the available fund of conceptual structures. They also reveal the author's desire to portray the objects and phenomena of reality as complex and multifaceted entities which can be characterized by internal contradictions and ambiguity of perception.

5. The whole range of individual authors' occasional epithet constructions in John Fowles' textual space makes the basis for his imagery system. The method of imagery paradigms allows to establish a set of semantic invariants of epithet

constructions that characterize the author's idiosyncrasy and gives an idea of the individual author's view of the world.

6. The metaphorical triad "human-nature-art" forms the basis for the author's dominant imagery paradigms the integral components of which are mainly occasional epithet constructions of the field of similarity.

Summing up, the results of the research will assist learners of English in awareness of language use. It will heighten sensitivity to interpreting the individual stylistic features of J. Fowles' prose and deepen the knowledge on the occasional theory and occasional epithet constructions in particular.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александрова О.И. Русское поэтическое словотворчество: Организация плана выражения / О.И. Александрова – Куйбышев., 1980. – 160 с.
2. Аминева Е.С. Традиция викторианской литературы в творчестве Джона Фаулза.: Автореф. дис. канд. филол. наук. – Биробиджан., 2011. – 24 с.
3. Антипенко Е.М. Правила семантического вывода в текстах художественной литературы: на материале романов Дж. Фаулза «Коллекционер», «Маг», «Женщина французского лейтенанта». Дис. ... Канд. филол. наук. – М., 2000. - 196 с.
4. Арбекова Т.И. Лексикология английского языка: учеб. пособие для II–III курсов ин-тов и фак. иностр. яз./ Т.И. Арбекова. – М.: В. ш., 1977. – 240 с.
5. Арнольд И.В. Стилистика современного английского языка. / И.В. Арнольд – М.. Просвещение, 1990. – 301 с.
6. Арутюнова Н.Д. Аксиология в механизмах жизни и языка // Проблемы структурной лингвистики 1982. – М.: Наука, 1984. – С. 5-23.
7. Бабенко Н.Г. Оказиональное в художественном тексте. Структурно-семантический анализ / Н.Г. Бабенко. – Калининград, 1997. – 50 с.

8. Бедрова Н.М. Коммуникативно-стилистическая характеристика окказиональных словообразований // Лексика и текст / Н.М. Бедрова. – Калининский государственный университет, 1983. – С. 3-10.
9. Белехова Л.І. Типологія образів в образному просторі світу сучасної американської поезії // Мовні і концептуальні картини світу. – К.: Вид-во КДУ ім. Т.Шевченка, 1999. – С. 3-8.
10. Болотнова Н.С. Об основных понятиях и категориях коммуникативной стилистики текста // Вестник РГНФ. – 2001. – С. 121-133.
11. Бушманова Н. Дерево и чайки в открытом окне. Беседа с Дж.Фаулзом // Русская словесность. – 2000. – №1. – 250 с.
12. Веселовский А.Н. Историческая поэтика. / А.Н. Веселовский – М.: Высш. шк., 1989. – 22 с.
13. Виноградов В.В. О языке художественной литературы. / В.В. Виноградов. – М., 1959. – 360 с.
14. Виноградова В.Н. // Очерки истории языка русской поэзии XX века. Образные средства поэтического языка и их трансформация. — М.: Наука, 1995. — С. 143—177.
15. Габинская О.А. Типология причин словотворчества. / О.А. Габинская. – Воронеж, 1981. – 152 с.
16. Габинская О.А. Антонимия как одна из причин возникновения лексических новообразований// Инновации на разных языковых уровнях. Межвузовский сборник научных трудов./ Под ред. Л.Я. Орловской. – Рига: Латвийский госуниверситет им. П. Стучки, 1985. – С.135-145.
17. Габинская О.А. Стилистическая характеристика лексических новообразований// Языковые и речевые единицы в лексике и фразеологии русского языка. Сб. науч. тр. – Курск: Курский гос. пед. ин-т., 1986. – С. 44-51
18. Горобченко И.В. Романы Джона Фаулза: творческая эволюция. Дисс...канд. фил. наук. – М., 1996. – 184 с.
19. Гудавичюс А. Аксиологический аспект лексической семантики // Проблемы семантического описания единиц языка и речи. – Минск: МГЛУ, 1998. – С. 12-13.

20. Гумбольдт В. О различии строения человеческих языков и его влияния на духовное развитие человечества. / Гумбольдт Вильгельм фон. Избранные труды по языкознанию. – М., 1984. – 354 с.
21. Джон Фаулз: текст, интертекст, метатекст / Уч. пособие по курсу «Английская литература XX в.» для студентов Филологического института, ч.1. – Нальчик: Кабардино-Балкарский ун-т им. Х.М. Бербекова, 1999,- 102 с.
22. Єнієєва С. М. Системність і розвиток словотвору сучасної англійської мови / Єнієєва С. М. – Запоріжжя: Запорізький національний університет. – 2006. – 303 с.
23. Жирмунский В.М. Теория литературы. Поэзия. Стилистика. – Л.: Наука, 1977. – 408 с.
24. Жоль К.К. Мысль. Слово. Метафора. – Киев: Наук.думка, 1984. – 303с.
25. Земская Е.А. Словообразование как деятельность / Е.А. Земская. – М.: Наука, 1992. – 220 с.
26. Ирисханова О.К. О теории концептуальной интеграции // Известия РАН. Серия литературы и языка. – 2001. – Т.60. – №3. – 50 с.
27. Кабанова И.В. Тема художника и художественного творчества в английском романе 60-70-х г.г.: (Дж. Фаулз, Б.С. Джонсон). Дис. ...канд. филол. наук. – М., 1986. – 244 с.
28. Квеселевич Д. И. Интеграция словосочетания в современном английском языке / Квеселевич Дмитрий Иванович. – К.: В. ш., 1983. – 84 с.
29. Кочешкова И.Ю. Генитивная метафора и инвертированный эпитет: семантический аспект (на материале произведений Дж.Фаулза) // Материалы региональной научно-практической конференции «Актуальные проблемы гуманитарного знания», Барнаул.: 2004. – С. 140-147.
30. Кочешкова И.Ю. Образные парадигмы как форма проявления языковой личности автора в художественном мире произведения // Проблемы межкультурной коммуникации в теории языка и лингводидактике. Материалы научно-практической конференции, Барнаул.: 2003. – С.145-150.

31. Кочешкова И.Ю. О роли образности в создании художественного времени в романах Дж. Фаулза // Лингвистика текста: Тезисы докладов Всероссийской научно-практической конференции, – Орск, 1998. – С. 31-32.
32. Кульнина Е.А. Проблемы окказиональных словообразований// Материалы научной конференции Мордовского госуниверситета им. Н.П. Огарева. – Саранск, 1999. – С. 157.
33. Кухаренко В.А. Практикум по стилистике английского языка. – М.: Высшая школа, 1986. – 144 с.
34. Лыков А.Г. Окказионализм и языковая норма /А.Г. Лыков // Грамматика и норма. – М., 1977. – 235 с.
35. Лобкова Н.В. Взаимодействие языков искусств в творчестве Дж. Фаулза. Дис. ... канд. филол. наук. – Н.Новгород, 2001. – 174 с.
36. Лукин В.А. Художественный текст: Основы лингвистической теории и элементы анализа. - М.: Изд-во «Ось-89», 1999. – 192 с.
37. Мальцева О.А. Лингвостилистические особенности словесного художественного портрета в современном английском романе: (На материале произведений Дж. Фаулза). Дис. ...канд. филол. наук. – М., 1986. – 217 с.
38. Мороховский А.Н., Воробьева О.П., Лихошерст Н.И., Тимошенко З.В. Стилистика английского языка. – К.: Вища школа, 1984. – 247 с
39. Намитокова Р.Ю. Авторские новообразования: структура: Автореф. дисс. д. фил. н. – М., 1989. – 33 с.
40. Новикова Н.С., Черемисина Н.В. Картины мира и многомирие в языке и поэтическом тексте // Русская словесность, №1 2000. – С.2-6.
41. Нухов С.Ж. Семасиологические аспекты окказионального словообразования современного английского языка: автореф. дис. канд. филол. наук / С.Ж. Нухов; Моск. гос. пед. ин-т им. В.И. Ленина. – М., 1987. – 16 с.
42. Омельченко Л.Ф., Мороз Т.Н. Фразеологическая семантика английских "императивных" композит / Л.Ф. Омельченко, Т.Н. Мороз // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету Linguarum – VIII. – К.: Видавн. Центр КНЛУ. – 2006. – С. 52-56.

43. Онопрієнко Т.М. Епітет у системі тропів сучасної англійської мови.: Автореф. дис. канд.. філол. наук. – Харків, 2002. – 21 с.
44. Онопрієнко Т.М. Епітет як первісний троп і системоутворюючий центр тропіки // Вісник ЖДПУ ім. І.Франка. - № 8. – С. 127-130.
45. Онопрієнко Т.М. Семантика та структурні моделі складних епітетів у сучасній англійській мові // Функціональна семантика слов'янських і германських мов. – Житомир: ЖДПІ, 1995. – С. 128-129.
46. Павлович Н.В. Сила и сложность семантического противоречия в оксюмороне // Проблемы структурной лингвистики. – М.: Наука, 1981. – С. 231-243.
47. Приходько Г. І. Способи вираження оцінки в сучасній англійській мові: - Запоріжжя: Вид-во ЗДУ, 2001. – 361 с.
48. Ребрий А. В. О преимущественно окказиональных способах английского словообразования / Ребрий О. В. // Вісник Харківського державного університету ім. В. Н. Каразіна. – 1999. – № 435. – С. 130 – 135
49. Ретунская М.С. Английская аксеологическая лексика / М.С. Ретунская. – Н. Новгород: Изд-во Ниженовгород. ун-та, 1996. – 272 с.
50. Ретунская М.С. Английское окказиональное словообразование (на материале существительного и прилагательного) – Дисс. ...канд. філол. наук. – Горький, 1974
51. Рудик Т.З. Англійські прикметники моральноетичної сигніфікації у лексикографії та міжчастиномовних зв'язках: Автореф. дис. ... канд. філол. наук. – Львів, 1995. – 17 с.
52. Русская грамматика: научные труды / Российская академия наук. Институт русского языка им. В.В. Виноградова. М., 2005. Т. 1.
53. Сасіна В.П. Компаративні і метафоричні епітети // Мовознавство. - №2. – 1981. – С.74-77.
54. Сасина В.П. Некоторые вопросы окказиональной и узуальной метонимической номинации в современном английском языке // Тези

всеукраїнської наукової конф. “Функціональна семантика слов’янських і германських мов. – Житомир: Вид-во ЖДПІ, 1995. – С.168-169.

55. Сасина В.П. Поле компаративности в современной английской тропике: Автореф.: дисс. ... канд. филол. наук. – К., 1979. – 27 с.

56. Синцов В.Ю. Образные характеристики человека через неживые объекты в английском языке. Дис. ...канд. филол. наук. – Н. Новгород, 2000. – 177 с.

57. Серова К.А. Прагматический фокус и перспектива в словесном портрете в английской прозе XX в. (на материале романов В.Вульф и Дж. Фаулза). Дис. ...канд. филол. наук. - СПб., 1996. – 189 с.

58. Скребнев Ю.М. Основы стилистики английского языка. – М.: ООО «Изд-во АСТ»: ООО «Изд-во Астрель», 2000. – 224с.

59. Турсунова Л.К. К проблеме классификации эпитетов // Сб. науч. трудов МГПИИЯ им. М.Гореза. – Вып. 75. – 1974.

60. Улуханов И.С. Единицы словообразовательной системы русского языка и их лексическая реализация. М., 1996. – 222 с.

61. Федосова Т.В. Темпоральная структура текста как компонент идиостиля автора: На материале произведений К. Военнегута и Дж. Фаулза.: Автореферат дисс.канд.филол.наук. – Горно-Антейск, 2005. – 28 с.

62. Флоря А.В. К вопросу о русской неологии// Вестник Оренбургского госуниверситета. – 2000. - № 2. – С. 4-8.

63. Ханпира Э.Р. Об окказиональных словах и окказиональном словообразовании / Э.Р. Ханпира. – М: Наука, 1966. – 311 с.

64. Ханпира Э.Р. Окказиональные элементы в современной речи//Стилистические исследования. На материале современного русского языка. – М., 1972. – С. 245-317.

65. Хольнева М.А. Особенности художественной мистификации в романе Джона Фаулза "Волхв".: Автореф. дис. канд. филол. наук. – Нижний Новгород., 2006. – 25 с.

66. Чередниченко І.Г. Нариси з загальної стилістики сучасної англійської мови / І.Г. Чередниченко. – К.: Наукова думка, 1962. – 359 с.

67. Четина М.М. Когнітивний аналіз актів оказіональної номінації (на матеріалі прози Дж. Фаулза) // Звістки Санкт-петербурзького університету економіки і фінансів. – № 6. – 2010. – С. 162-165

68. Четина М.М. Когнитивно-прагматические основания окказионализмов в современном английском языке (на материале произведений Дж. Фаулза).: Автореф. дис. канд. филол. наук. – Спб., 2011. – 21 с.

69. Шпинев И.С. Языковые факторы формирования подтекста в англоязычной художественной речи.: (на материале романов Джона Фаулза). Дис. ...канд. филол. наук. - Львов, 1986. – 208 с.

70. Янко-Триницкая Н.А. Словообразование в со-временном русском языке. М.: Изд.-во «Индрик», 2001. – 504 с

71. Arnold I.V. The English Word: Лексикология современного английского языка. – М.: Высшая школа, 1986. – 295 с

72. Bauer L. English Word-Formation / L. Bauer. – Cambridge: Cambridge University Press, 1983. – 325 p.

73. Conversations with John Fowles / Ed. By D.L. Vipond. - Jackson: Univ. Press of Mississippi, 1999. – 243 p.

74. Fauconnier G., Turner M. Blending as a Central Process in Grammar//Conceptual Structure, Discourse and Language / Ed. Goldberg A. – Stanford, Ca: CSLI Publications, 1996. – P. 113-130.

75. Galperin I.R. Stylistics. – М.: Higher School Publ. House, 1971. – 341p.

76. Haiman J. Iconicity // Morphologie. Ein internationales handbuch zur Flexion und Wortbildung. Hrsg. Von Geert Booij, Ch. Lehmann, J. Mugdan 1.Halbband waiter de Gruyter, Berlin, New York, 2000. – P. 281-288.

77. Marchand H. The Categories and Types of Present-day English Word-formation. – University of Alabama Press, 1966. – 379 p.

78. Palmer W.J. The Fiction of John Fowles. Tradition, art, and the loneliness of selfhood. - Columbia univ. press, 1974. - 113 p.

79. Rayevska N.M. English Lexicology. – K.: Vyšča škola, 1979. – 303p.
80. Turner M., Fauconnier G. Conceptual Integration and Formal Expression // Journal of Metaphor and Symbolic Activity, 10:3, 1995. – P. 183-204.

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

81. Fowles J. French lieutenant's woman. 1970. – 200 p. Режим доступу: http://gigy.weebly.com/uploads/5/9/4/4/5944278/john_fowles_the_french_lieutenants_woman
82. Fowles J. The Collector. 1963. – 100 p. Режим доступу: <http://www.e-reading.ws/book.php?book=70357>
83. Fowles J. The Magus. 1965. – 273 p. Режим доступу: <http://kickass.to/the-magus-by-john-fowles-pdf-epub-mobi-mu-t7089096.html>